

Kennismaken met de eikenprocessierups

*Wat is het nou
eigenlijk voor beestje?*

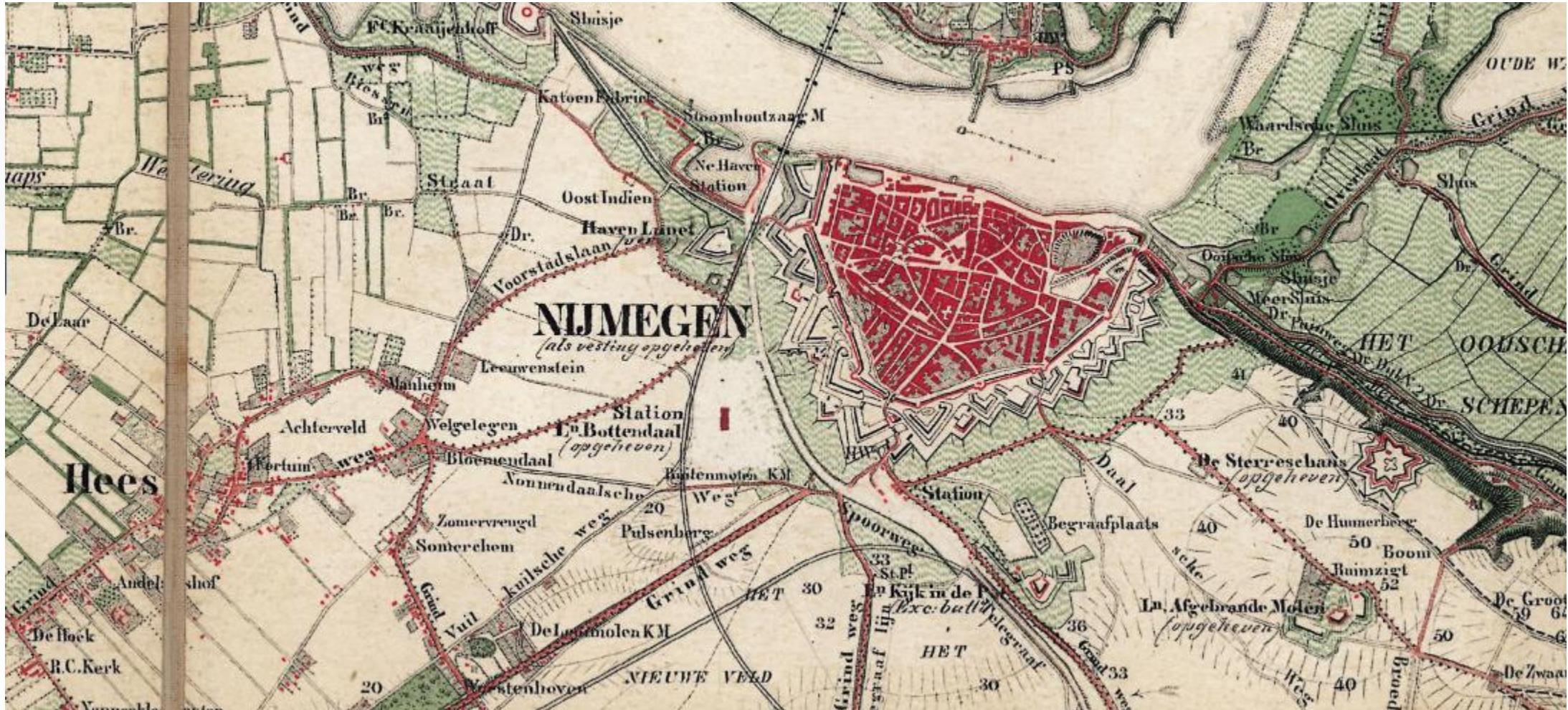
Levenscyclus en plaats in het ecosysteem van de eikenprocessierups?

Naam en indeling

Familie	Tandvlinders (Notodontidae)
Onderfamilie	Thaumetopoea/ Thaumetopoea processionea
Groep	Nachtvlinder die nachtactief is
Zeldzaamheid	Van zeer zeldzaam naar zeer algemeen

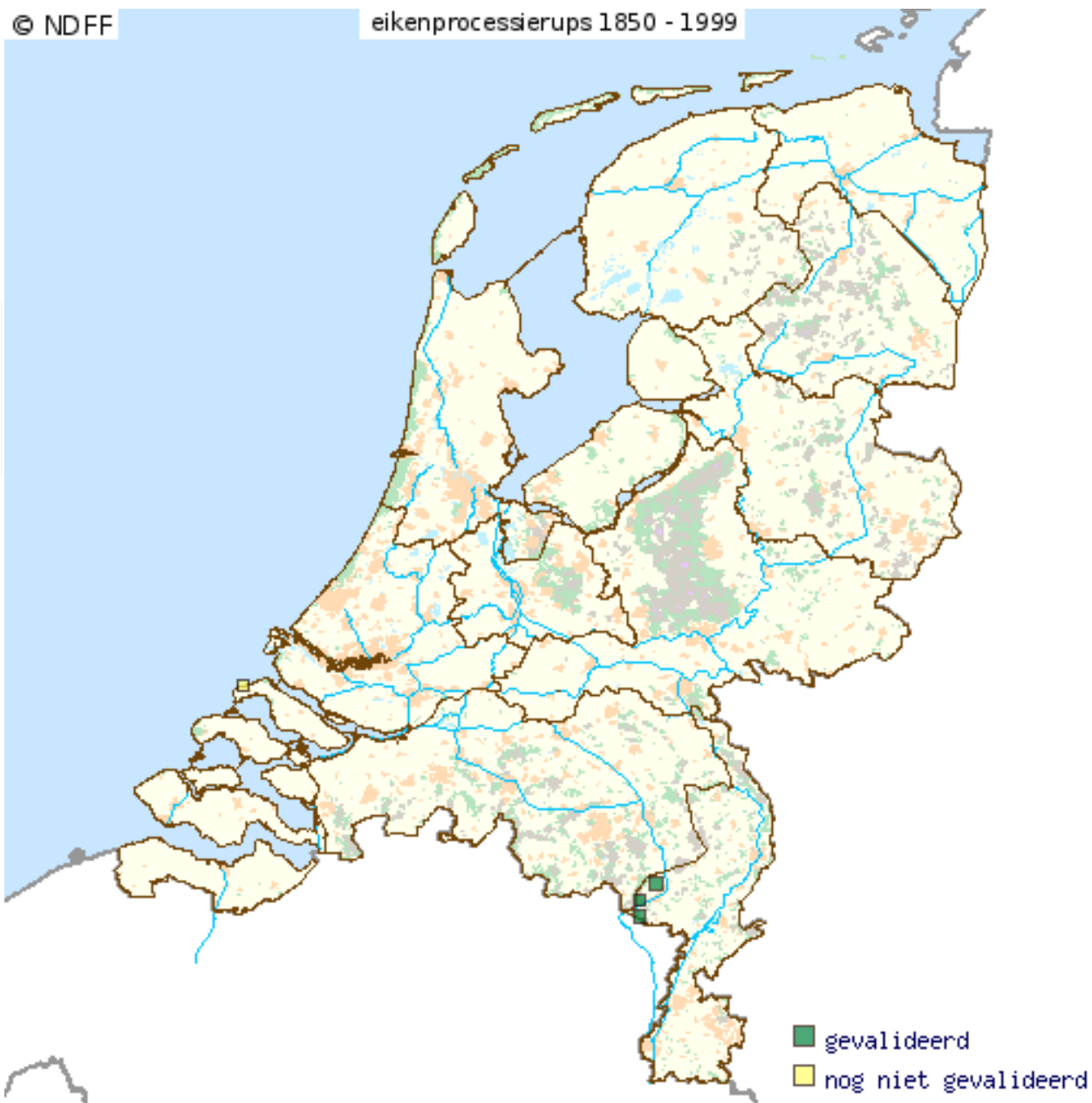
A faint, light gray background graphic of a hand with fingers spread, positioned behind the main text.

Waar komt de
eikenprocessierups voor?

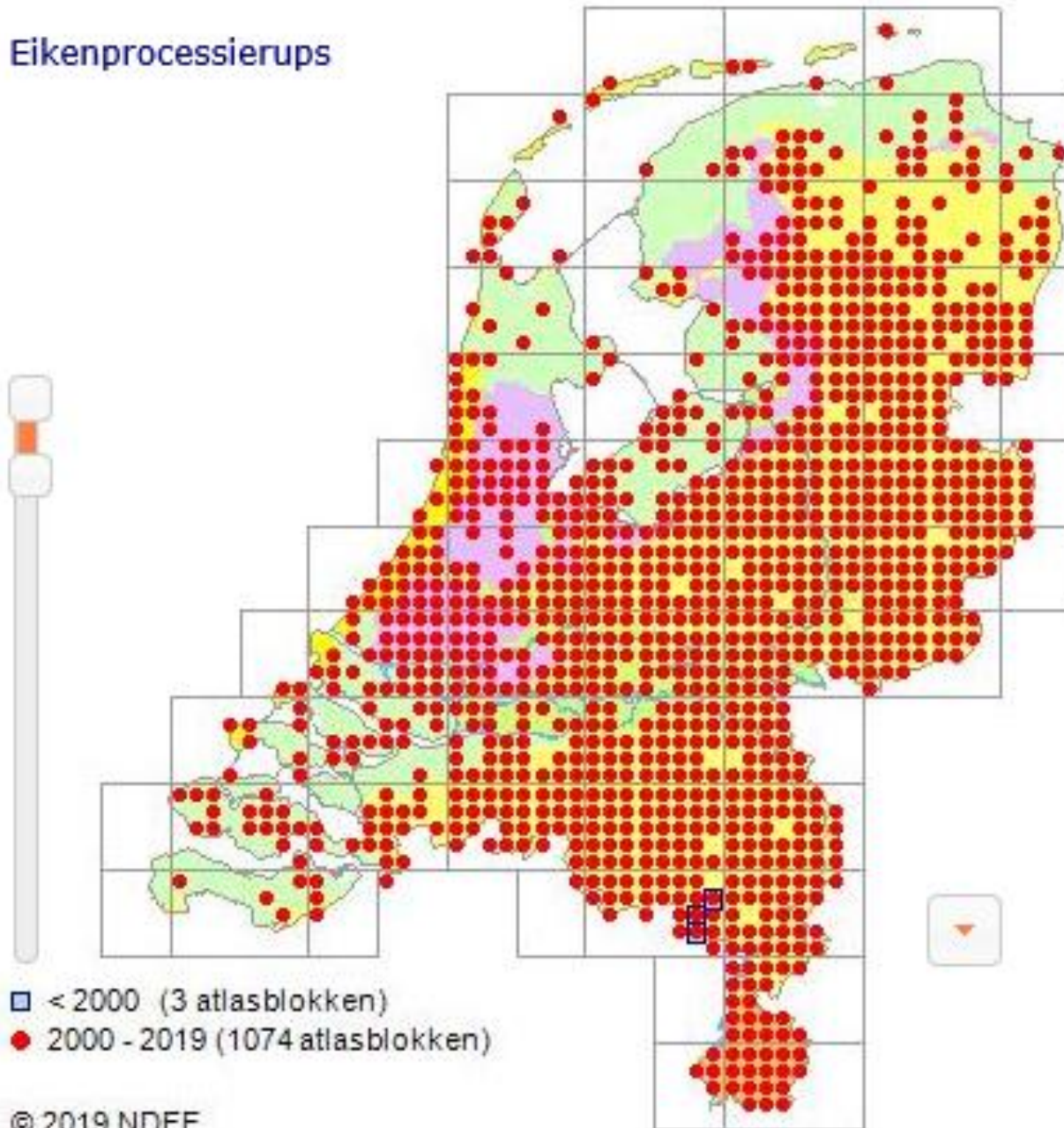

De eikenprocessierups kwam
tot 2000 nauwelijks in
Nederland voor

Eikenprocessierups

De eikenprocessierups komt bijna in heel Nederland voor.

In eiken in lanen en erfbeplantingen, dorpen, steden, landgoederen.

Oftewel, in bomen die veel zonlicht vangen. In bossen dus minder. Daar is het te schaduwrijk.

A faint, light gray background graphic of a hand with fingers spread, positioned behind the main text.

Wat eet de eikenprocessierups?

De eikenprocessierups
eet het liefst eikenblad.

Hij heeft een lichte
voorkeur voor de
inlandse zomereik.

Minst aantrekkelijk is de
Amerikaanse eik.

Zomereik

Amerikaanse eik

Liefs jonge blaadjes
en knoppen. Daarna het
oudere blad.

Eten vooral bladmoes
en kleine nerven.

‘Bladskelet’
blijft dus over.

Zomereik

Amerikaanse eik

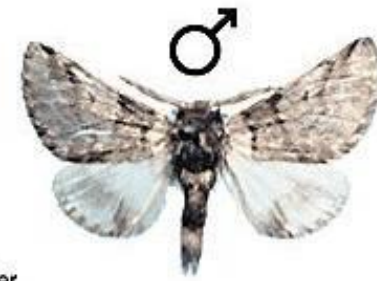
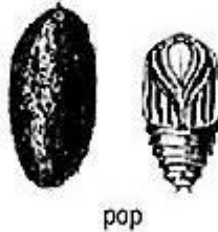
Gevolgen voor de eik:

- wordt kaalgevreten.
- maakt na kaal vraat nieuw blad aan.
- kaalvraat een paar jaar achter elkaar kan de eik verzwakken.
- Kaalvraat in combinatie met droogte kan leiden tot minder eikels

Hoe verloopt de levenscyclus
van de eikenprocessierups?

En hoe ziet de
eikenprocessierups eruit?

Het is een eenjarige cyclus:

beperkt ongemak:
brandharen in oude nesten (5-8 j.)

ongemak:
brandharen in lege nesten

veel ongemak:
brandharen van rups

Ei-afzet

- In juli tot en met sept
- 250 – 300 eitjes
- Langwerpig ei-pakket
- Bovenste deel kroon eik

Rups

- Vijf vervellingen
- Zes larvale stadia
- Begin april-half juli

Rups (L1)

- Begin april
- Rupsen helpen elkaar uit het ei te komen
- Zoeken direct naar voedsel: eikenblad en –knoppen
- Oranje kleur, zwarte haren

Rups (L2):

- Na 1e vervelling grijs met zwarte kop en zwarte streep op rug, witte haren

Rups (L4):

- Grijsgroen, oranje stippen op de rug, brandharen
- Brandharen nu écht vervelend, gebruik ter verdediging.
- Klachten: jeuk, bultjes, irritatie, roodheid. Binnen twee weken klachten over.

Rups (L4):

- Maken nu een nest. Verlaten dit 's nachts om in progressie op zoek te gaan naar voedsel.
- In het nest liggen geen eitjes. Dit zijn verpoppingen en uitwerpselen.

Pop

- Begin juli-aug
- Roodbruin, 'rode boon'
- Nesten kleuren grijs

Vlinder

- Bruinachtige nachtvlinder
- Komen op licht af
- Voorvleugellengte: 14-16 mm (man) 16-17 mm (vrouw)
- Sterft na enkele dagen als eitjes zijn afgezet

Natuurlijke beheersing eikenprocessierups

Een integraal plan van aanpak

Wie zijn de natuurlijke vijanden
van de eikenprocessierups?

VROEGER

NU

Bestrijding en beheersing

- Bestrijding: directe bestrijding van rupsen
bv: aaltjes, bacteriën, afzuigen en branden.
- Beheersing: verminderen van overlast op de lange termijn.

Natuurlijke beheersing:

“Het bouwen van een voedselweb rondom de eikenprocessierups”.

Waarom beheersing?

Nadelen bestrijding:

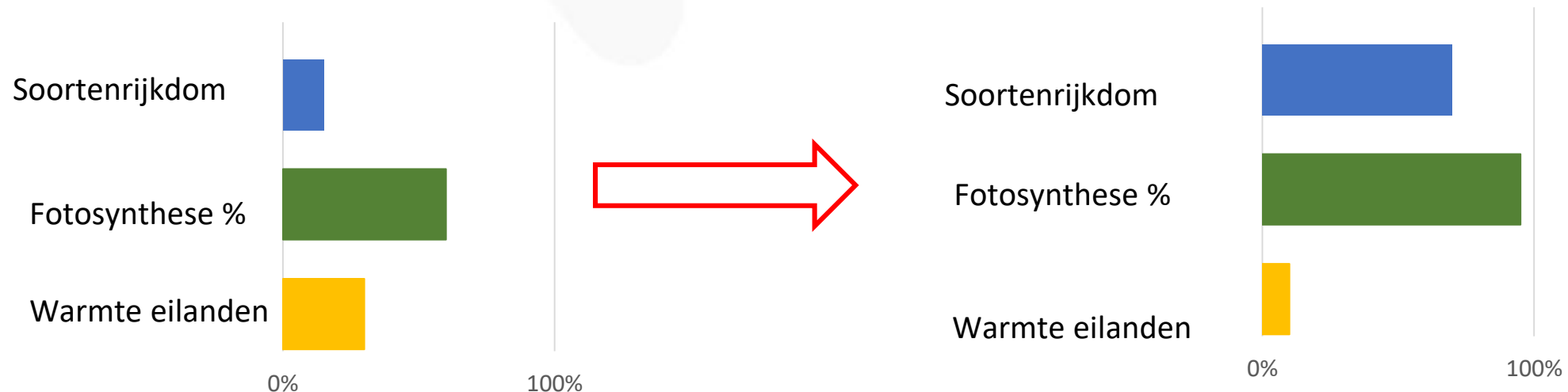
- Korte termijn oplossing;
- Ook andere soorten worden onbedoeld bestreden;
- Minder voedsel voor zangvogels;
- Zeldzame en beschermde vlinders in (de buurt van) de eiken worden mogelijk ook gedood.

Voordelen beheersing:

- Op lange termijn goedkoper;
- Mooier, gevarieerder en natuurlijker landschap;
- Meer biodiversiteit en duurzamer.

Vooruit naar vroeger

- Hogere soortenrijkdom;
- Meer fotosynthese van niet-eiken;
- Minder warmte-eilanden.

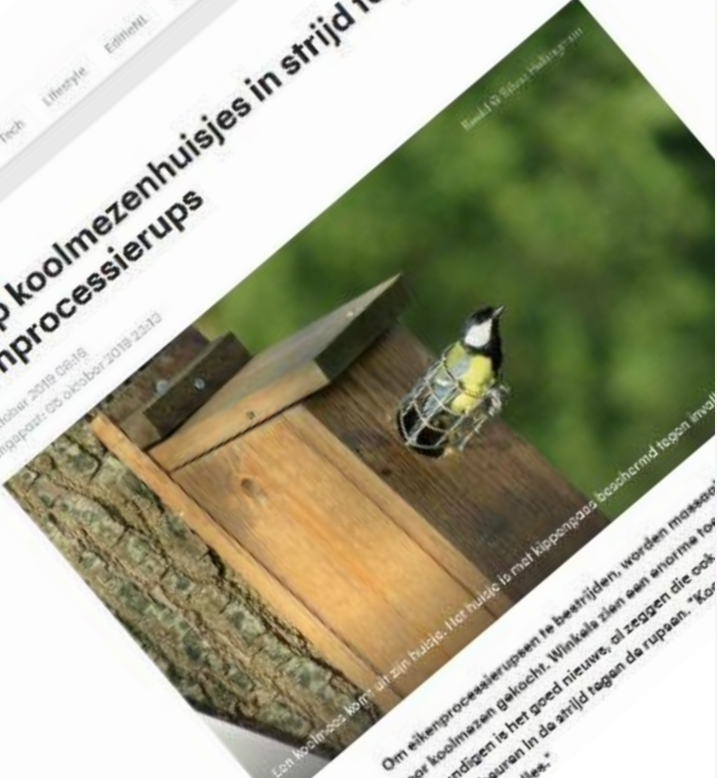
Creëren van een voedselweb

Faciliteren van predatoren en parasieten door aanpassing van de omgeving.

RTL Nieuws
 Nieuws Economie Sport Entertainment Tech Lifestyle Eindhoven Utrecht/Vrijburg

Vanakker 2018 08:15
 Kopieer: 05-06-2018 20:18-20:18

Run op koolmezenhuisjes in strijd tegen eikenprocessierups

Om eikenprocessierupsen te bestrijden, worden massaal voor koolmezen geksocht. Winkels zien een enorme toename van de verkoop van koolmezenhuisjes. De koolmees is de redder van alles.

Vanakker 2018 08:15
 Kopieer: 05-06-2018 20:18-20:18

▲ Houtkastjes aan bomen. Gemeenten hopen dat koolmezen de eikenprocessierupsen zullen verspreiden.

Koolmees het ultieme wapen tegen eikenprocessierups? 'Ze eten de kleintjes'

De eikenprocessierups kan op veel natuurvriendelijke manieren worden bestreden. Grootoorvleermuizen, tweestippige lieveheersbeestjes en nematoden helpen allemaal bij het verjagen van de jeuk veroorzakende insecten. De koolmees is voorlopig de grote favoriet bij gemeenten. Is het bontgekleurde vogeltje inderdaad het ultieme wapen?

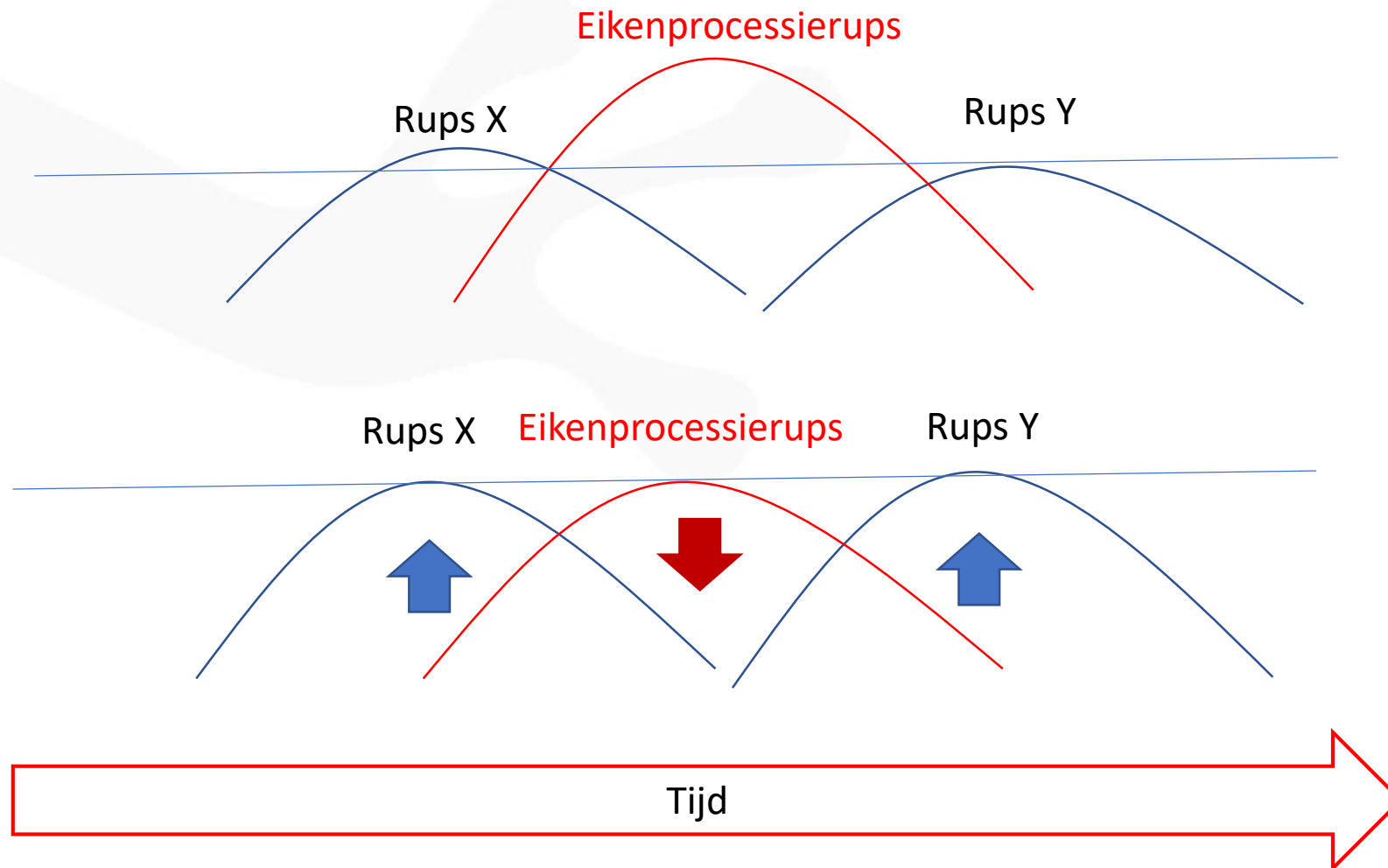

Groesbeek deed een proef met koolmeesjes in de strijd tegen de eikenprocessierups, en zo liep dat af

GROESBEEK - De proef om koolmeesjes in Groesbeek in te zetten om de eikenprocessierupsen te bestrijden is afgelopen. De gemeente Groesbeek heeft een proef gedaan met koolmeesjes in de strijd tegen de eikenprocessierups. De koolmeesjes zijn in Groesbeek in te zetten om de eikenprocessierupsen te bestrijden.

Hele jaar door geschikt

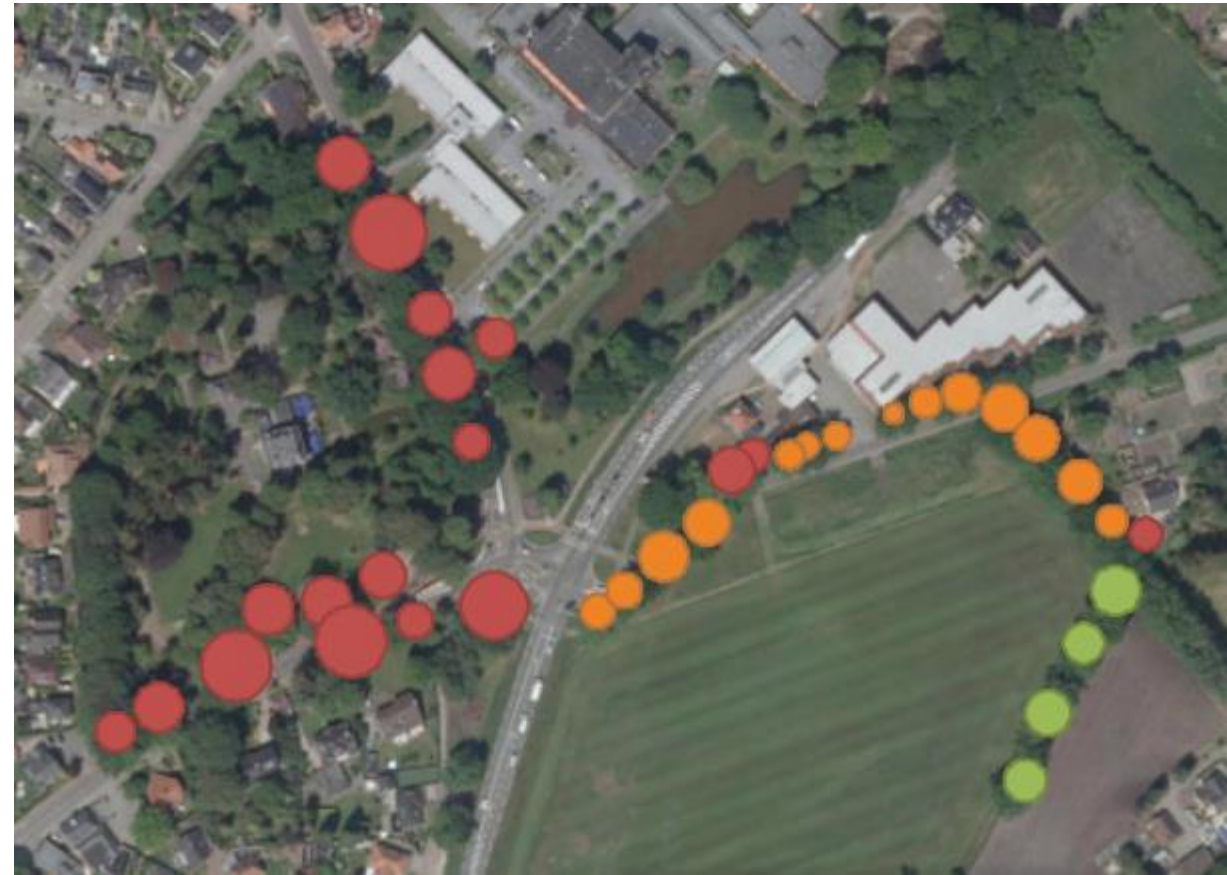
Planmatige aanpak

1. Waar is de overlast het grootst?
2. Eenvoudige en effectieve maatregelen die gezondheidsrisico's verlagen.
3. Faciliteren van predatoren en parasieten door aanpassen van de omgeving.
4. Prioritering van maatregelen en locatie.

1) Grootste kans op overlast

Waar veel mensen komen:

- Drukke parkeerplaats;
- Fiets / wandelroute;
- Horeca;
- School
- ...

2) Simpele oplossingen

- Oude eiken weghalen is zonde, jonge eiken kunnen wellicht nog worden verplaatst;
- Is het mogelijk het bankje te verplaatsen?

3) Faciliteren soorten

- Soorten in de omgeving
- Wat is hun habitat?
  - Veel vleermuizen foerageren niet in verlichte gebieden. Andere lantaarnpalen of lantaarns uit?
- Hoe maatregelen uitvoeren: Inrichting en beheer
- Systeem: wat eten koolmezen als XenTari ook andere rupsen doodt?
- Wat eten koolmezen als er geen EPR zijn?

Soorten in de omgeving

- NDFF
- Veldbezoek/habitatgeschiktheidsscan
- Expert opinion van ecooloog

Welke biotopen hebben de predatoren nodig?

- Vogels
- Vleermuizen
- Insecten
- Overige soorten?

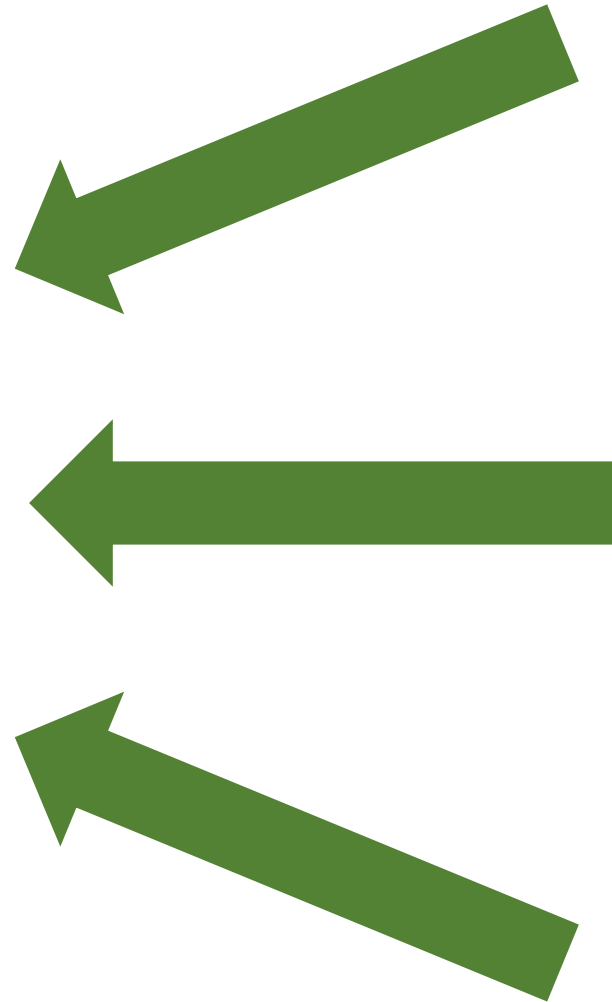
Maatregelen beheersing

- Plaatsen van voortplantings- en rustplaatsen;
- Realiseren van vegetaties voor een maximale biodiversiteitsimpuls;
- Doorbreken monocultuur van zomereik;
- Bijplanten van gebiedseigen bomen en struiken in de omgeving;
- Ecologisch beheer en controle/monitoring.

Terug naar een natuurlijker systeem!

Voorbeeld: berm met EPR

Inrichting: ook elders in het landschap

- Grotere populaties van predatoren;
- Afstanden en effectiviteit;
- Wegnemen van verstoringen.

4) Prioritering

- Quick fix: verplaatsen bankje of jonge eik
- Predatoren en parasieten faciliteren (laaghangend fruit);
Met welke kasten en welke plantensoorten.
Nuances binnen gebied (bodemtype, stedelijk/buitengebied, wetgeving).
- Predatoren en parasieten faciliteren
Zoeken naar beperkingen en ontbrekende schakels in het voedselweb;
Kijken hoe deze realistisch kunnen worden hersteld/toegevoegd;
- Afzuigen rupsen waar noodzakelijk (Reguliere biologische bestrijdingsmethoden bij voorkeur staken);
- Vervangen/kappen van eiken, eiken hebben immers ontzettend veel andere ecologische relaties.

Bedankt voor
jullie aandacht!

*Zijn er
nog vragen?*